

KUSTBON

Veckotidning för svenskarna i Estland.

Femte årg. N:o 12	Prenumerationspris. Helt år Emk 144:—. 1 månad „ 12:—. I Sverige: Helt år Kr. 9:—. 1 månad „ 0:75. I Finland: Helt år Fmk 18:—. 1 månad „ 1:50.	Utkommer alla onsdagar. Redaktion: N. Blees , Riddaregatan 3, Reval. J. Nyman (ansv.), Ekenäs, Finland.	Annonspris. 2 mk per mm. I Sverige: 10 öre per mm. I Finland: 30 penni per mm. För annons, som införes 10 eller flere ggr, räknas 20 % rabatt.	26 april 1922
------------------------------------	--	--	---	--------------------------------

Utan anspråk.

Nej, Joel Nyman har inte råkat i händerna på några »illslugna ester.» Hur skulle det väl ha gått dem, om han det hade gjort? De »illslugna esterna» voro inga andra än några välvilliga rikssvenskar på Ormsö, Nuckö och i Dorpat, som varandra ovetande kommit till samma åsikt beträffande utbildandet av lärare för de svenska skolorna i Estland.

Att skicka lärarkandidaterna till Sverige eller Finland ställer sig för dyrt och kan inte ifrågakomma utan betydlig hjälp utifrån. Att estniska staten skulle upprätta ett seminarium för att tillgodose 8,000 svenskars behov av lärare är inte att begära. Att låta sig nöja med kurser av mer eller mindre tillfälligt art är att som hittills få lärare med undermålig utbildning, under det att esterna vid sina seminarium få fullt utbildade lärare.

Då är det svårt att se någon annan utväg än den, att unga svenskar, som ämna bli lärare, gå genom ett estniskt seminarium, t. ex. seminariet i Hapsal. Naturligtvis är denna lösning långt ifrån den bästa. Vem inser inte det! Men förslaget har dock den fördelen, att det kan praktiseras utan att andras hjälp behöver anlitas. Och ännu har inget annat utförbart förslag framkommit.

Kunde det dessutom med estniska statens bistånd ordnas så,

att en svensk lärare anställdes vid Hapsals seminarium, vore icke så litet vurnet. Tillsammans med honom komma de svenskfödda seminarieeleverna att bilda en liten svensk koloni, där modersmålet dagligen övades. Lades under alla förhållanden därtill en eller två sommarkurser i svenska skulle väl den svenska anden genom allt detta sättas på mer än ett prov, men där den hade liv i sig skulle den i stället för att pinas ut snarare växa under svårigheterna.

Kommer den föreslagna lagen om folkminoriteternas autonomi att antagas, få vi nog till sist vara tacksamma för en anordning som denna. Att våra få och fattiga svenskar, med det ringa intresse de visa för bildningens höjande och sina folkskolors iståndsättande och vidmakthållande, skulle driva saken längre är för närvarande inte att vänta.

Birkas 6 april 1922

Kaleb Andersson.

Genmäle.

Ovanstående förslag, att utbilda lärare för det svenska Estland vid estniska seminarier, kan trots allt icke — åtminstone icke utan en djup suck — antagas av ett folk, som i längden vill bibehålla sitt språk och sin nationalitet. Våra blivande förkämpar, som skola hålla vid liv den svenska an-

dan, väcka våra få och fattiga svenskars intresse för bildning och kultur, samt lära dem att älska sitt urgamla modersmål och slutligen kämpa mot estnisk invasion, skola icke utbildas vid ett estniskt seminarium.

Planen kan vara rätt så vacker ur internationell synpunkt sett, men den kan icke tillfredsställa oss estlandssvenskar, även om den rekommenderats av välvilliga rikssvenskar (förlåt uttrycket, det var icke meningen att såra någon av våra omtyckta rikssvenskar). Allt för många av våra svenskar ha redan gått under och uppgått i den estniska nationen just till följd av det ringa intresse präster och lärare visat vårt språk. Den nationella känslan väckes icke hos en svensk yngling eller flicka i en estnisk eller tysk skola. Erfarenheten visar annat, även om det gives enstaka undantag. Icke ens esterna själva ha tänkt sig att svenska, tyska eller ryska lärare skulle utbildas vid estniska seminarier, då enligt grundlagen all undervisning skall ske på en minoritets modersmål. Om staten kan underhålla alla svenska folkskolor, kunde den mycket väl även upprätta ett svenskt seminarium, dess kostnader vore bara en liten procent av folkskolornas. Enligt beräkningar skulle våra 8,000 svenskars skolväsende proportionellt ändå kosta staten mindre än esterernas egen. Bildningsministeriet har en gång tidigare från sin

sida förklarar sig villigt upp-
rätta ett tillfälligt svenskt se-
minarium, om 10 elever skulle
skaffas. Nuvarande ministern
är för lärarekandidaters över-
sändande med statsstipendier
till Finland, ty det bleve billi-
gare än ett svenskt seminarium
här. Sedan behöves det bara
en kompletteringskurs i estni-
ska språket för en blivande lä-
rare. Därom har undertecknad
haft ett samtal med nuvarande
ministern. Frågan skall be-
handlas av regeringen. Att få
utbildning vid ett seminarium
i Finland är ovillkorligen den
bästa lösningen. Att besöka
estniska skolor är detsamma
som att stanna vid det gamla,
ty hittills ha svenskar besökt
ryska skolor. En lag, som fin-
ner det vara nog, om folkmi-
noriteternas folkskollärare få sin
utbildning på riksspråket, är
då minsann ingen kulturell au-
tonomi. Det hela skulle nog
sluta med att undervisningen
så småningom även i de sven-
ska folkskolorna skulle övergå
till riksspråket, såsom fallet
redan blivit här och där på
Nuckö.

N. Blees.

Svensk fest i Reval.

Lördagen den 22 april hade
S. O. V. anordnat aftonsam-
kväm i Jägareklubbens lokal i
Reval. Programmet var rikhal-
tigt och omväxlande. Svenska
sångkören sjöng Hagfors' Mo-
dersmålets sång samt några
andra nummer. Professor J.
Bergman från Dorpat höll ett
intressant föredrag om Gustaf
Fröding. Den svenska littera-
turen, som hade sin första stora
glansperiod i förra århundradet,
då Tegner, Geijer, Atterbom,
Franzén, Stagnelius, Wallin m.
fl. samtidigt levde och verkade,
har på 1880-1890-talet upple-
vat en ny uppsvingsepok med
Rydberg, Strindberg, Fröding,
Selma Lagerlöf, Heidenstam,
Karlfeldt m. fl.

En av de originellaste av

nittiotalisterna var Gustaf Frö-
ding. På honom bekräftar sig
den gamla erfarenheten att
»sången är av sorg upprun-
nen». Grundtonen är ett obot-
ligt svärmod, som ofta tar form
av lika djup som djärv visdom,
men på ytan spelar — som of-
ta hos svenska skaldar — en
krusning av levande humor.

Flere allvarliga och roliga
Frödingsbitar upplästes av pro-
fessorn. Efter solosång av frö-
ken Glöckner följde ett bra ut-
fört lustspel i en akt »Ett rum
att hyra». Det måste medges,
att svenskarna i Reval ha för-
mågor, som kunna uppträda på
scenen. Stycket var intressant
och vällyckat. Till slut upp-
fördes svensk folkdans »Frycks-
dalspolska», som publiken var
stormförtjust i. Alla nummer
belönades med applåder. Fes-
ten var i allo vällyckad.

Linnéa på lustresa till Reval i pingst.

En stor svensk dag i Reval, omfattande program.

Linnéa har stadgat anseende
om sig att vara en smart och
up to date förening och dess
planer på att i pingst anordna
en lustresa till Reval, huvud-
sakligen för sina medlemmar,
jävar på intet sätt denna all-
männa uppfattning om före-
ningen.

I Reval skulle det bli en stor
svensk dag av, med ett skepp
i hamnen, lastat med svensk
idrottsungdom av båda könen.
Officiell mottagning och tävlin-
gar i stort antal skulle följa:
senior- och juniorfotboll, allmän
idrott, kanske löpning runt sta-
den, boxning, ja, rentav folk-
danser.

Förhandlingarna äro långt
framskridna och det är så gott
som alldeles säkert att färden
blir av. En billig och skön
utlandsresa den vackraste års-
tiden för en ringa penning —
lyckliga Linnéaiter!

Insända brev.

Öppet brev till „M. K.”

Edert i sammanhang med
frågan om „En aiboländsk folk-
bank, „Kustbon” n:o 7, omo-
tiverade angrepp på „Ormsö-
lärare och andra pampar” för
osökt tanken på vad man kal-
lar för „åsnespark”. Un-
dertecknad och helt säkert
även „andra pampar” ha myc-
ket svårt begripa anledningen
till detta utfall, detta så myc-
ket mer, som ingen av oss haft
nöjet göra Eder personliga be-
kantskap. Visserligen ha en
del Edra förslag i Kustbon, t.
ex. drömmen om „en aibo-
ländsk riksdag” ej ansetts vär-
da diskussion, men har vi all-
tid tillskrivit Edra välmenande
önskemål vara utslag av Eder
obekantskap med förhållande-
na i våra bygder, vilka Ni
knappast sett en gång. Därför
har man rätt så svårt att för-
stå, varför Ormsölärare skola
anfallas, då det talas om en
folkbank.

De gamla lär ha väntat lju-
set från öster. Skulle Aibo-
lands sol uppgå i nord-väst äro
vi bara tacksamma. Mycket,
mycket väntar här på sin tid
och sin man. Nog vore vi be-
lättna, om vi kunde utpeka nå-
gon med orden: „Ille faciet”
= han skall göra't. Kanske
Ni ville bli den mannen?

Ormsölärare och pamp.

»Universitetet för österns folk» i Moskva.

700 orientaliska röda agitatorer utdimitterade.

För någon tid sedan inrätta-
des i Moskva ett „universitet
för österns folk”, d. v. s. en an-
stalt för utbildning av röda ori-
entaliska agitatorer. Enligt ett
meddelande till Reval har det
nämnda universitetet den 25
mars utdimitterat den första
kontingenten „kandidater i so-
cialvetenskap”, inalles 700 per-
soner: hinduer, kineser, mon-
goler, koreaner, sarter o. s. v.
De utdimitterade hälsades med
tal av representanten för hin-
duiska kommunistpartiet Roj,
representanten för kinesiska
kommunistpartiet Tjan och re-
presentanten för turkiska kom-
munistpartiet Monatov.

Och därför svenskar uti skilda länder...

Med en varm hälsning till alla svenskar i försakingringen.

Hur långt och vida än vi gått
i världens skygd, i land med is
och snö,
så kan dock säkert aldrig uppå
färden
vår barndomsdröm förtvina bort
och dö.
Ty stå vi än med ålderns snö
i håren,
trots allt som mött i med- så-
väl som mot,
så går vår tanke stundom ge-
nom åren
till hyddan där vi först ha slagit
rot.

Vi minnas landet där vi skådat
ljuset,
där vi de allra första stegen
tog.
Det är som om vi stundom hör-
de bruset
från väg, som stolt mot hem-
bygdsskären slog.
Vi skåda sjö och fält och skog
och dalar,
allt för vårt minne åter tydligt
står.
Vi vandra under tysta pelar-
salar,
där sus från fur och björk vårt
öra når.

Reval i april 1922.

Erik P — n.

Lärarna strejka.

19,000 barn få lov i Southampton.

19,000 skolbarn ha blivit lockoutade i Southampton som en följd av att de lokala myndigheterna vägrat att betala lärarna de av staten fördrade municipala lönetilläggen. Av denna anledning beslöto lärarna helt enkelt att tills vidare stänga skolorna, vilkas antal uppgår till tjugutre. Skolrådet kommer även att sätta hårt mot hårt, men har upplåtit allmänna parker som lekplatser för att söka hålla barnen från gatorna. Episoden är en av de många, belysande den brytningskrisen den offentliga undervisningen för närvarande genomgår och som är typiskt följdfeomen till kriget, framkallat av de oerhördt stegrade skatterna.

Och möta vi i vimlet någon
broder,
en bror från samma bygd och
samma land,
så är det som vi hade samma
moder,
och ömt och rörda trycka vi
hans hand.
I främlingskapet är en lands-
mans stämma
som skön musik bland andra
språk och ljud;
den når oss som en röst från
dem därhemma,
som vore den en hälsning och
ett bud.

Och därför svenskar uti skilda
länder,
var än ni bygga och var än ni
bo,
slut till en syskonkedja edra
händer
Och låt oss spänna mellan oss
en bro,
som åter binder samman sprid-
da bröder,
från öst och väst såväl som syd
och nord,
vid älskad bygd, där midnatts-
solen glöder,
vid gamla Sverge, våra faders
jord.

De nationaliserade bopningshusen i Petersburg.

10,000 av dem skola återställas till sina förra ägare.

Till Letaagenturen telegraferas från Moskva, att petrosovjet beslutat, att av 18,000 i Petersburg nationaliserade bopningshus 10,000 skola återställas till sina tidigare ägare.

Estniska sprithandeln skall inskränkas.

Reval, 19 april. (F. N. B.) En riksdagskommission utarbetar som bäst ett lagförslag angående reglering av handelen med alkohol. Enligt förslaget komma stora inskränkningar att företagas. — Eta.

Dünas katastrofala vårflod.

Över 400 personer omkomna.

Om Dünas fruktansvärda översvämning telegraferas till G. H. T. från Riga, att vattnet steg ända till 15 meter över det normala. Längs Düna ligger en trettio eller fyratio kilometer bred landremsa under vatten. Över ett hundratal byar saknar förbindelser. De omkomnas antal beräknas till över 400 och förlusterna till över 100 mill. rubel. Flere byar ha fullständigt förstörts och tillsammans med husgeråd och boskap bortförts av floden. På flere ställen har Düna grävt sig ett nytt lopp.

Strömmen hade en hastighet av 15 kilometer i timmen, vilket omöjliggjorde allt räddningsarbete. Många byar äro fullkomligt avskurna från hjälp. Vattnet har förstört dammchaussén Dünaburg—Novo Alexandrovsk och bortfört bron 200 meter från sin plats. Järnvägsbron vid Dünaburg hotades av en allvarsam fara, emedan flere större broar förstörts och drevo nedför floden. Man uppställde därför artilleri för att skjuta sönder dessa. Den lilla staden Kreslava ovanför Dünaburg är nästan fullständigt förstörd. Düna söker sig vid Liksna och ovanför Griva ny väg över ångar och åkrar. Landsvägen mellan Dünaburg och Kalkuni har förstörts.

Nöden i Ryssland.

Kanibalismen tilltar i förfärande grad.

Kristiania, 12 april. I en intervju meddelar Nansen, att nöden i Ryssland förvärrats utöver vad den värsta pessimismen kunnat förmoda. Ukraina och Krim äro helt i nödens våld. 22 miljoner människor äro direkte hotade. Ett under vore om några räddades. Antagligen kunna vi underhålla 8 miljoner: resten dör. Och hungersnöden blir ännu mera fruktansvärd under nästa år. Kanibalismen tilltager i förfärande grad. — Hbl.

Kommunistobstruktion i estniska parlamentet.

Nordost meddelar att estniska parlamentet vid sitt senaste sammanträde förkastat flera av de oavhängiga och kommunisterna framställda lagförslag rörande arbetarskydd och andra arbetarfrågor. De båda vänstergrupperna ha med anledning härav börjat obstruktion mot parlamentsmajoriteten. Sammanträdet den 6 dennes räckte utan avbrott 12 timmar utan att något beslut kunde fattas på grund av de oavhängigas och kommunisternas störande inblandning. Våldsamma uppträden förekommo. Medlemmen av arbetarpartiet Wolmer kastade en stol på den oavhängige Jonas. Presidenten förbjöd den oavhängige Kerdo deltagandet i tre sammanträden. Den 7 dennes skulle omröstning angående budgeten i tredje läsning företagas, vilken dock på grund av obstruktionen måste uppskjutas tills vidare.

Häktning av estländska medborgare i Petersburg.

Reval, 11 april. (F. N. B.) Under förloppet av de två senaste veckorna har ett flertal estländska medborgare häktats i Petersburg. Optreringskommissionen bevakas dygnet om av tjekaagenter. Bland de arresterade äro sju tjänstemän vid opteringskommissionen och tio affärsmän. Chefen för opteringskommissionen har förgäves protesterat mot häktningarna. — Eta.

Lenin endast uttröttad.

Han är fysiskt fullt frisk, förklarar prof. Klemperer.

Rulj berättar att prof. Klemperer jämte sin assistent prof. Förster den 4 dennes återvänt från Moskva till Berlin. De nämnda läkarna ha i Moskva flere gånger undersökt Lenin och ha dessa undersökningar enligt bladets uppgift ådagalagt, att Lenin fysiskt är fullständigt frisk. På grund av den allför stora arbetsbördan är han dock mycket uttröttad.

Svår explosion i Över-Schlesien.

Ett par tiotal fransmän dödade och ett flertal sårade under letningar efter vapennederlag.

Berlin, 10 april. (F. N. B.) Från Gleiwitz meddelas: Då franska besättningstrupper på en gammal begravningsplats sökte efter vapen under ett kapell inträffade en explosion, varvid 15 fransmän dödades och 10 sårades svårt. Kapellet blev fullständigt förstört. — W.T.B.

Kattowitz, 9 april. (F.N.B.) En explosion har inträffat i en krypta å en begravningsplats, där franska fångsoldater grävde efter ett stort vapennederlag som anmälts av de allherades myndigheter. Sju pionärer, fyra soldater, en tjänsteman och en dödgrävare dödades och fem officerare samt tio soldater sårades svårt. Av dessa avled fem senare. Kryptan var underminerad med en mekanisk mina. Myndigheterna i Gleiwitz ha påbjudit alla offentliga inrättningsars stängande som ett tecken på sorg. Enligt andra meddelanden ha tjugutvå personer dödats och tio sårats. — Havas.

Gleiwitz, 10 april. (F.N.B.) Genom explosionen i går har begravningskapellet fullkomligt jämnats med jorden. Hittills ha omkring 40 handgranater hittats på begravningsplatsen. På befallning av den interallierade kommissionen ha tidningarna i Gleiwitz förbjudits att utkomma tills kommissionens förklaring tillsändes dem för publikation. — W. T. B.

Overenskommelsen i Warschau.

Estland ratificerar.

Lördagen den 8 april behandlade Estlands riksdag i tredje läsningen frågan om överenskommelsens i Warschau ratificering. Överenskommelsen ratificerades med 41 röster mot 10, vilka avgåvos av kommunisterna. Fem socialistiska deputerade avhöllo sig från att rösta.

Ett förslag om ratificeringens uppskjutande till efter Genuakonferensens slut, som understöddes endast av 7 röster, fööll.

En överraskning i Genua.

Medan ryska frågan är föreslutes ett tysk-ryskt fördrag.

Berlin, 17 april. (F. N.) Från Genua telegraferas: Efter månader av svävande underhandlingar mellan Tyskland och Ryssland har ett fördrag under tecknats på påskdagen. Fördraget grundar sig på fullständig reciprocitet, varigenom de diplomatiska förbindelserna skola återställas. Alla ersättningsanspråk från tiden för krigstillståndet mellan Ryssland och Tyskland anses tillgodosedda och detsamma gäller alla ersättningsanspråk, härrörande av rådsregeringens hittills vidtagna socialiseringsåtgärder, under förutsättning, att Ryssland icke heller godkänner anspråk av ifrågavarande art, framställda av någon annan stat. För framtiden träder å ömse sidor i kraft principen om den mest gynnade nationen. Vardera fördragsstaten är övertygad om att det av dem avslutade fördraget i väsentlig grad kommer att vara till gagn för ernåendet av Genuakonferensens huvudsyfte, nämligen det definitiva återställandet av freden i Europa. —

Fördraget väcker våldsam bestörtning.

Genua, 17 april. (F. N.) Inom allierade kretsar har avslutandet av en politisk överenskommelse mellan Tyskland och Ryssland väckt känslor av ovilja. Det första intrycket är, att Tyskland genom denna isolerade åtgärd söker utöva påtryckning på övriga stater beträffande deras ställning till Ryssland. Men denna åtgärd kommer ingalunda att leda till målet, utan befäster tvärtom de övriga staterna i deras avvaktande hållning.

2 unga bildade fröknar

talande ryska, tyska, estniska och svenska söka bonneplatser i väl situerade hem. Kunna även hjälpa yngre barn vid läxläsning.

Svar till

Fru Fischback.

Wesenberg,
Peterburi tän. 46.